

Ion I. Cătuneanu

Prima apariție cunoscută pentru țara noastră a drepnelei mari ¹ **Apus melba melb** (L.), a fost în Transilvania înainte de anul 1853. Prof. KAMNER (1914) semnalează că în colecția ornitologică a Asociației Transilvania pentru Științe Naturale din Sibiu, se păstrează un mascul tânăr provenit din colecția lui STETTER, cu datele : Dumbrava (1) ² 1853 ³. A doua apariție a fost semnalată în Dobrogea de către ornitologul francez ALEON (1886), care a observat în 1882 sau 1883 ⁴ o pereche de **A. melba** sburînd printre drepnelele negre **Apus melba**, ce cuibăreau în faleza din apropierea orașului Constanța (2). ALEON nu precizează însă că aceste exemplare ar fi cuibărit acolo și sar putea ca ele să fi apărut doar vremelnic, venind din Peninsula Balcanică. Mult timp mai târziu și cu totul neașteptat, Prof. Al. GHICA de la Universitatea din București, ne-a comunicat (in verbis) că la începutul lunii septembrie 1936 a văzut un **A. melba** solitar, zburînd grăbit spre S—V, dealungul văii lui Mihai (3), vale stîncoasă și neumblată, din susul râului Argeș, situată în raza Stațiunii Cumpătului ⁵.

LINȚIA (1954) necunoscînd această ultimă apariție, menționează ca și MOLINEUX (1931) prezența speciei **A. melba** în România, ~~după exemplarul~~ colectat de Stetter (KAMNER 1914) stipulînd : „Nici noi și ~~nici alți~~ cercetători nu au mai observat-o sau colectat-o pe teritoriul țării noastre”. Totuși, la 19 aprilie 1965 șase **A. melba** din care două executau zboruri nupțiale, au fost văzute în sud-vestul Dobrogei de către CĂTUNEANU și TĂLPEANU (1965) zburînd pe lângă pereții stîncosi ⁶ din Canaraua Fetei (4) la sud de Băneasa. Tot acolo, între 29 iunie și 3 iulie 1965, au observat un stol de 20 ~~exemplare~~ ⁷ și patru perechi cuibărit pe cel mai sudic perete calcaros din Canaraua Fetei (CĂTUNEANU și TĂLPEANU 1966), aceasta fiind prima colonie de cuibărit ⁸ înflinită pe teritoriul României.

¹ menționată greșit în lucrările anterioare ca „lăstun de stîncă”.

² pădure situată lângă Sibiu.

³ Se pare că capturarea acestor exemplar nu s-a făcut nici la Dumbrava și nici în 1853, iar datele exacte de capturare nu se cunosc de oarece toate păsările din colecția lui Stetter au ca an de proveniență 1853, an în care colecția lui a fost preluată de Asociația Transilvania de Științe Naturale din Sibiu.

⁴ precizare făcută de J. Van IMPE după cartea lui ALLEON, pentru care îi aducem și pe această cale mulțumirile noastre.

⁵ neavînd un exemplar doveditor, nu am publicat atunci această interesantă observație.

⁶ cca 30 m înălțime.

⁷ din care unul capturat, se află expus la Muzeul de Științe Naturale „Gr. Antipa” din București.

⁸ după informații locale, melba ar fi cuibărit acolo încă din 1960—1961 (TĂLPEANU 1967).

Pentru partea de sud-vest a României, prima apariție a speciei **A. melba** a fost cunoscută în vestul Olteniei, datorită unui mascul adult capturat la Cerneți (5) în apropierea confluenței riului Topolnița cu Dunărea, în 20 aprilie 1967 (SEMEN 1967), ce se află ca balg, în muzeul „Porțile de fier”. Concomitent, POPESCU (1972) a văzut la 23 aprilie 1967 primele **A. melba** la Runcu (6), păsări pe care atunci le-a luat drept **Apus apus**, dat fiind înălțimea la care zburau (in verbis Prof. Al. GROSSU). În sudul Banatului, NADRA a observat pentru prima oară pe **A. melba** (6 ex.) lângă Orșova (7), la 28 aprilie 1967, unde se pare că locuitorii cunoșteau aceste păsări de prin 1957—1959 (inform. M. TÂLPEANU, citat de SEMEN 1967).

Cu o lună mai târziu, ornitologul ceh MOSANSKY din Kosice, aflându-se în țara noastră, descoperă pe **A. melba** în centrul Transilvaniei, atrăgând atenția lui KOHL, că la 14 mai 1967 a observat în Cheile Turzii (8) patru exemplare zburând mai ales în jurul stîncii numite „Turnul ascuțit”. Acolo KOHL revede la 11 iunie cele patru **A. melba**, la 25 iunie 12 ex. (KOHL 1968), la 15 iulie douăzeci și cinci drepnele mari și găsește o nouă colonie într-o crăpătură de stîncă, în partea de sus a „Coșului Hiliu”, de pe stîncă „Turnul ascuțit” (KOHL 1968 și 1969).

Aproape concomitent, C. Sprincenatu tehnician de vînătoare al Ocolului Silvic din comuna Runcu (J. Gorj), împușcă un **A. melba** la 15 iunie 1967, în raza acestei localități (6) situată pe cursul riului Sohodol, iar la 26 iunie 1967, SEMEN găsește o nouă colonie de cuibărit în pereții calcaroși⁹ de pe valea Sohodol (9), situată la nord de comună, în punctul numit „Nerea”, împușcînd un mascul și 5 femele dintr-un stol de 22 exemplare (SEMEN 1967)¹⁰. În același timp, adică la 30 iunie 1967, germanul KNORE (1969) întâlnește un **A. melba** zburînd de-a lungul văii Cernei (10) și la 1 iulie 1967 un stol de 15 ex., în zbor peste vale, în dreptul crucii albe de la Băile Herculane, ca și la 2 iulie cca. 15 **A. melba** în zbor de-a lungul văii, în aval de localitate.

Cercetînd regiunea la est de valea Jiului, SEMEN observă între 12—13 iunie 1968, patru-cinci perechi de **A. melba** zburînd pe lângă pereții stîncoși ai versantului vestic din Cheile Oltețului (11)¹¹ adică în fața peșterii Polovraci (in verbis), dar menționează în publicația sa (1969): „Nu am putut observa cu certitudine locurile lor de cuibărit, datorită faptului că aceste chei sînt foarte înalte și largi”. De-abia în 29 iunie 1969 prezența drepnelei mari este observată și pe valea Oltețului, de către Dr. Al. VULPE din București, care vede 4 **A. melba** zburînd prin fața pereților M-telui Cozia (12) situat la N de localitatea Călimănești (in verbis MĂTIES 1974 și Al. VULPE 1980).

Din iunie 1974 **A. melba** este observată în masivul Retezat. Astfel I. FUHN (in verbis) a întâlnit la 26 și 27 iunie un stol de cca. 20—25 păsări zburînd peste luciul apei tăului Păpușa (13) ce au dispărut apoi peste șeaua Plaiului Mic. Fiînd urmărite, la 31 iulie lea fost găsită colonia pe vîlceauna unui mic afluent al pîrîului Buda (in verbis BĂNĂRESCU 1974), de pe versantul NE (14) al M-telui calcaros Piule (2 080 m. alt.), alături de cuiburi de **Delichon urbica**, ce erau clădite pe perețele stîncos. Aproape concomitent, cercetînd anumite puncte din nordul Olteniei, CĂTUNEANU a observat la 12 iulie 1974 un **A. melba** venind în zbor dinspre munți, spre M-tirea Polovraci. Urmînd firul apei, a găsit în malul estic, la intrarea în Cheile Oltețului (CĂTUNEANU 1979),

⁹ peste 80 m înălțime.

¹⁰ din care două sînt expuse în Muzeul de Științe Naturale „Gr. Antipa” din București.

¹¹ ce se întinde pe o distanță de 2 km, avînd pereți înalți pe alocuri pînă la 100 m (SEMEN 1969).

o nouă colonie de cuiburi (15) unde un stol de 13 păsări zburau, unele intrând în găurile din perețele abrupt¹².

La 9 august 1974 MUNTEANU a văzut 3 ex. rotindu-se în zbor peste clădirea tăului Spurcat (16) (în litt. 1980) ce este situat pe versantul NV al M-telui Zlata (2 140 m. alt.). La 21 august 1974 CĂTUNEANU a observat un exemplar zburând N—Sde-a lungul văii Oltului, peste insula Ostrov (17) de la Călimănești, iar la 19—20 iulie 1975 MARIA PASPALEVA a întâlnit din nou pe **A. melba** în defileul Oltului, în cariera de piatră de la Turnu, cuibărind în clădirile M-tirei Turnu (18)¹³ (PASPALEVA MARIA și TĂLPEANU M. 1976 și 1979).

Între 28—29 mai 1975, **A. melba** a fost găsită cuibărind și în sud-vestul Banatului, nu departe de defileul Dunării, la est de localitatea Pescari, unde RADU (1975) a observat câteva păsări sburând în jurul pereților stîncoși, golași și înalți din versantul estic al M-telui Locvei (19). În vara anului 1976 numeroase drepnele mari au fost depistate cuibărind în zona calcaroasă a masivului „Retezatul mic“, la E și S de colonia din 1974 (14). Astfel, o colonie a fost găsită în apropierea drumului forestier Lupeni — Casa de vînătoare Cîmpușel, în crăpăturile superioare a peretelui abrupt (cca 60 m. înălțime) denumit „La Table“ (20) de pe M-tele Ciocanele (1 200 m. alt) (CÎRLEA 1977). O altă colonie a fost găsită în „Peștera cu cui“ (21), situată în centrul peretelui calcaros și abrupt (200 m înălțime) din anfiteatrul Găuroane, situat pe versantul sudic al M-telui Iorgovanu (GÎRLEA 1977). Între timp, LIBUS (în lit. 1980) a găsit la 10 august 1976 o colonie de 10 perechi la Peștera Șura Mare (22), de la Ohaba Ponor din Munții Sebeșului, și la 8 mai 1979 a observat pe **A. melba** pe valea Arieșului, la Sălcuia (23). La 25 mai 1980 J. B. KISS (în litt. 1980) a văzut la 5 iunie 1980 un exemplar în zbor prin estul Dobrogei la Histria (24) și nu este exclus ca în curînd specia să stabilească o viitoare colonie la capul Doloșmam, unde există una de **Apus apus**.

PROVENIENȚA EXTINDERII ÎN ROMÂNIA

Apus melba fiind o specie de origine Mediteraniană, extinderea arealului ei de cuibărit în România provine din expansiunea păsărilor ce cuibăresc în Penînsula Balcanică, ea fiind întâlnită (NIETHAMER 1938) în anumite puncte din Grecia, Albania, Iugoslavia și Bulgaria.

În sud-estul României, pătrunderea ei provine din Bulgaria (Fig. 1), unde cele mai apropiate colonii de cuibărit se găsesc pe coasta Mării Negre, la Balcic (A) (MAUERSBERGER 1960), canioanele de la Pisanîț (B) (E. OUNDIAN de la Muzeul din Russe, în verbis prin TĂLPEANU 1965) și în valea râului Suha, la sud de Kolartzy (C) (PASPALEVA MARIA și M. TĂLPEANU 1967). De altfel, această ultimă colonie din Bulgaria este cel mai apropiat punct de Canaraua Fetei (4), unde a fost descoperită în 1965 prima colonie de cuibărit din România (CĂTUNEANU și TĂLPEANU 1965).

În sud-vestul României, pătrunderea acestei specii provine din Iugoslavia (Fig. 1), unde numeroase colonii sînt pe Morava (D), la băile Nișnea (E), în cheile Sicévo (F) (MATVEJEV 1950), cheile Ielașuiška (G) și Svrljiška (H) (MATVEJEV în litt. 1975), de unde pe drumul de migrație ce urmează spre N. valea Timo-

¹² orificiile cuiburilor erau așezate la 4—5 m înălțime, cu expunerea spre SV, alături de o colonie de 6 cuiburi de *Delichon urbica*, clădite pe perețele stîncos, sub niște cornișe ale stîncii.

¹³ în alte țări europene *melba* cuibărește și în clădiri.

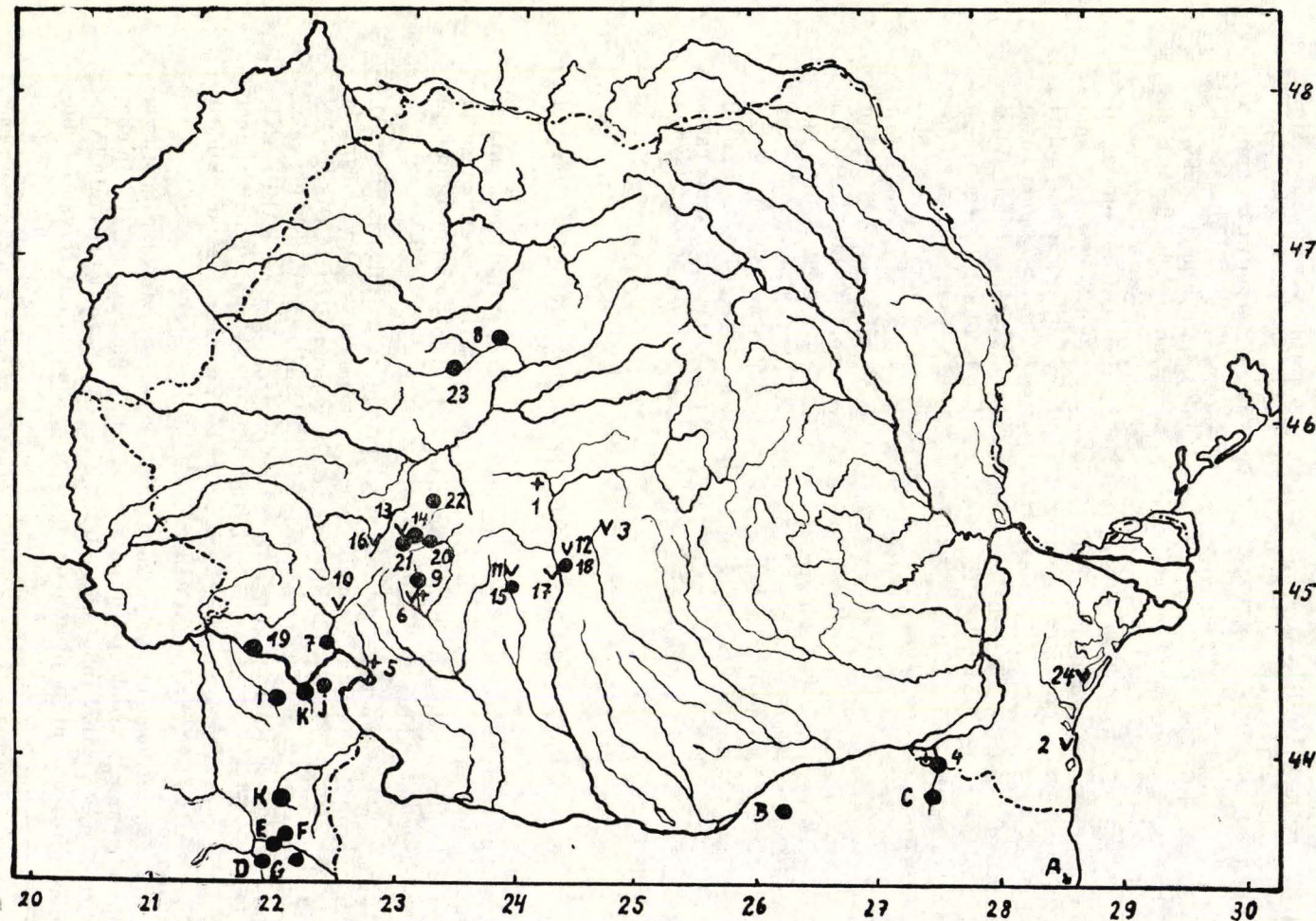

Fig. 1. Expansiunea drepnelei mari *Apus melba* în România. Cerc înegrit (o) = colonie de cuibărit; cruce (+) = exemplare capturate; V = exemplare observate (original).
<https://biblioteca-digitala.ro>

cului și vales din estul M-ților Golubinic au ajuns pînă în cotul Dunării la Cazane; stabilinduși coloniile în cheile Djerdep (I), Zlotska (J) și Gornjacka (K) (MATVEJEV în litt. 1975). Acestea fiind punctele cele mai apropiate de teritoriul României, pe unde se pare că *Apus melba* s-a extins în vestul și centrul țării noastre.

ALLGEMEINE BETRACHTUNGEN ÜBER DIE VERBREITUNG UND NESTPLÄTZE DES ALPENSEGLERS (*Apus melba* L.) IN RUMÄNIEN

Zusammenfassung

Eie allgemeine Übersicht zeigt das Vordringen des Alpenseglers (*Apus melba*) in Rumänien. Es werden in chronologischen Reihenfolge alle Punkte angegeben wo die Art beobachtet wurde : in 1853 (1), 1883 (2), 1936 (3), 1967 (5, 6, 10), 1968 (11), 1969 (12), 1974 (13, 16), 1980 (24), wie auch die festgestellten Brutkolonien in 1965 (4), 1967 (7, 8, 9), 1974 (14, 15), 1974 (17, 18) und 1976. (19, 20, 21) ; 22 und 23 (Fig. 1) unter welchen die in 1974 entdeckte Kolonie. Gleichzeitig wird festgestellt daß diese mediterrane Art ihr Verbreitungs-Areal in Rumänien erweitert hat, usw. im Osten aus bulgarischen, im Westen aus Jugoslawischen Brutkolonien kommend.

BIBLIOGRAFIE

- Alléon A., (1886) — *Mémoire sur les oiseaux observés dans la Dobroudja et la Bulgarie*. Orn. Jahrb. Wien, T. II, pp. 297—426.
- Cătuneanu I., Tălpeanu M., (1965) — *Apariția lăstunului de stîncă (*Apus melba* L.) în sudul Dobrogei.*, Rev. Muzeelor Nr. 2, pp. 181—182.
- Cătuneanu I., Tălpeanu M., (1966) — *Lăstunul de stîncă (*Apus melba* L.) cuibărește în România.*, Ocrot. Nat., T. 10, Nr. 1, pp. 71—76.
- Cătuneanu I. I., (1979) — *Contribuții la cunoașterea expansiunii lăstunului de stîncă *Hirundo rupestris rupestris* în România.*, Muzeul Brukenthal, Studii și Comunic., Șt. Nat. 23 : 323—326. Sibiu.
- Gîrlea D., (1977) — *Lăstunul de stîncă (*Apus melba melba* L.) în masivul „Rețezatul mic”.*, Ocrot. Natur. și a Mediului înconj., T. 21 No. 1, pp. 43—44., Edit. Acad. R.S.R.
- Kamner A., (1914) — *Systematischer Katalog der Ornithologischen Sammlung des Siebenburgischer Vereins für Naturwissenschaften zu Hermanstadt.*, Verh. Mitt. Sieb. Ver. Naturw. Hermanstadt. Jahrg. LXIV, No. 1—6.
- Knorre D. V., (1969) — *Beobachtungen des Alpenseglers, (*Apus melba* L.) in der rumänischen Südkarpaten.*, Beiträge zur Vogelkunde B. 14, H. 6, pp. 460—462, Leipzig.
- Kohl St., (1968) — *Lăstunul de stîncă la Cheile Turzii.*, Vin. Pesc. Sp., An. XX. Nr. 2, p. 26.
- Kohl St., (1969) — *Date ornitologice din Cheile Turzii.*, Rev. Muzei. Nr. 1, An. VI, pp. 79—80.
- Linția D., (1954) — *Păsările din România.*, Edit. Acad. R.P.R., Vol. II, p. 7.
- Matvejev S. D., (1950) — *Ornithogeographia Serbica.*, Sriska Akademila Nauka, Beograd p. 217.
- Mauersberger G., (1960) — *Faunistische Notizen aus Nordost-Bulgarien (19 Mai—2 Juni 1959).*, Journal für Ornithologie 101, H. 1/2, p. 121.
- Molineux H. G. K., (1931) — *A Catalogue of Birds.*, England, Sussex 1930—31.
- Niethamer G., (1938) — *Handbuch der Deutschen Vogelkunde.*, Bnda II, Leipzig, p. 46.

- Paspaleva Maria, Tălpeanu M.**, (1967) — *Observations ornithologiques dans les Canyons de la Dobroudja (en Bulgarie et Roumanie)*., Trav. du Muz. d'Hist. Nat. „Gr. Antipa“ Vol. VII, pp. 409—418.
- Paspaleva Maria, Tălpeanu M.**, (1976) — *Noutăți ornitologice.*, Vin. Pesc. Sp., An. XXVIII, Nr. 1, p. 12.
- Popescu M.**, (1972) — *Studiul avifaunei din Munții Parîng—Vîlcan și depresiunea Petroșani.* Teză de doct. a Fac. de Biol., Univ. din București. p. 31, Tab. 9. (rez.).
- Radu D.**, (1975) — *Lăstunul de stîncă în munții Locvei.*, Vin. Pesc. Sp., An. XXVIII, No, 8 p. 13.
- Semen N.**, (1967) — *Lăstunul mare suduc (Apus melba melba L.) cuibărește în subcarpații Olteniei.*, Rev. Muzeu. Nr. 5, An. IV, pp. 464—466.
- Semen N.**, (1969) — *Lăstunul mare-sudic (Apus melba L.) cuibărește în Cheile Oltefului.*, Rev. Muzeu. Nr. 1, An. VI, pp. 76—77.
- Tălpeanu M.**, (1967) — *Expansion einiger Vogelarten in Rumänien.*, Beiträge zur Vogelkunde. Band 12, H. 5, Leipzig pp. 345—353.
- Tălpeanu M., Paspaleva Maria.**, (1979) — *Expansion recente de quelques espèces d'oiseaux en Roumanie.*, Trav. du Museum d'Hist. Nat. „Gr. Antipa“, Vol. XX, Buc. pp. 442, 444.

ION I. CĂTUNEANU,

București, cod. 70168
Str. Mendeleev nr. 17

ROMÂNIA